

УДК 322:355.1

ВЛАДИЧЕНКО ЛАРИСА,*кандидат філософських наук, докторант філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ІНСТИТУТ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ПОЛЬЩІ

У статті проаналізований сучасний стан інституту військового капеланства у Війську Польському. Розглянуте нормативно-правове забезпечення душпастирської роботи в Збройних силах Польщі. З'ясовано, що в структурі Збройних сил Польщі тільки три релігійні організації мають відповідні душпастирські структури, які складаються з професійних військово-службовців. Зазначеними структурами є Польовий ординаріат Війська Польського, утворений римо-католицькою церквою в Республіці Польща; Православний ординаріат Війська Польського - Польською православною автокефальною церквою в Республіці Польща та Євангельське військово-душпастирство, засновник якого - Євангельсько-аугсбургська церква в Республіці Польща.

Проаналізовані умови забезпечення права на задоволення релігійних потреб в армії для представників християнського та інших віросповідань.

Також у статті визначені позитивні моменти організаційного досвіду діяльності військового капеланства щодо можливого запозичення для України.

Ключові слова: військово-капеланство; душпастирство; військовий ординаріат; Збройні сили; церкви; релігійні організації.

Постановка наукової проблеми. Інститут капеланства в Польщі має багатовікову історію й сягає XVII ст. У період соціалістичної Польщі, після Другої світової війни, він мав формальний характер. Після демократичних змін у суспільному й політичному житті Польщі, які відбулися у 80-х роках XX ст., а також після прийняття в 1989 р. нових нормативно-правових актів, які регулюють відносини між державою й релігійними організаціями, було, зокрема, відновлено душпастирську діяльність у Збройних силах Польщі, що спонукало наукову спільноту проводити нові дослідження зазначеної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідження питань, пов'язаних з існуванням інституту військового капеланства в Збройних силах Польщі, займалися польські дослідники С. Глудз, Ю. Загурський, Т. Плосьький, П. Лещинський, А. Межглевський та інші. Серед українських науковців можна виділити праці О. Карпенко та О. Пастернака, М. Требіна. Однак у їхніх працях розгляд проблематики щодо діяльності інституту капеланства в Польщі подається побіжно в контексті загального огляду існування інституту капеланства в зарубіжних країнах. Необхідно зазначити, що серед праць українських релігієзнавців відсутні комплексні розробки означеної проблематики, власне наша стаття є одним із кроків щодо здійснення комплексного дослідження тематики інституту військового капеланства в Польщі.

Метою статті є огляд і аналіз особливостей існування сучасного стану інституту військового капеланства у Війську Польському. **Завдання:** дослідити питання правового забезпечення існування інституту військового капеланства в Польщі; виявити структурні особливості таких душпастирських структур у Збройних силах Польщі: Польового ор-

динаріату Війська Польського, Православного ординаріату Війська Польського, Євангельського військового душпастирства; визначити позитивні моменти організаційного досвіду діяльності військового капеланства щодо можливого їх запозичення для подальшого впровадження в Україні.

Виклад основного матеріалу. Безпосередній процес відновлення інституту капеланства в Польщі розпочався після прийняття 17 травня 1989 р. законів "Про відносини держави і католицької церкви в РП" та "Про гарантії свободи совісті та віросповідання".

У вищезазначених законах серед іншого містяться правові норми, які визначають основи душпастирства в Збройних силах Польщі. Зокрема, цій проблематиці присвячений окремий розділ під назвою "Військово-душпастирство і військова служба духовних осіб" Закону "Про відносини держави і католицької церкви в РП" (норми цього закону поширюються на представників католицької церкви) та п. 2. ст. 2, п. 1.1. ст. 4 Закону "Про гарантії свободи совісті та віросповідання" (норми Закону поширюються на всі релігійні організації, які діють у Польщі).

Узагальнюючи існуючі правові норми, головне управління виховної роботи Війська Польського підготувало Директиву № 10 від 1 березня 1990 року, у якій конкретизовано виконання вимог нових законів. У ній, зокрема, відзначалося, що "армія дотримується принципів свободи совісті та віросповідання при збереженні світського характеру виховного процесу. ... військовим, які знаходилися на дійсній службі, були гарантовані свобода у відправленні релігійного культу, можливість мати в казармах предмети культу, молитися в індивідуальному порядку, слухати богослужіння по радіо й дивитися їх по телебаченню. Військовослужбовець дістав змо-

гу брати участь у богослужіннях у недільні та святкові дні поза територією військових частин, якщо це не суперечить виконанню військового обов'язку" [2, с. 47].

Зауважимо, що вищезазначені нормативно-правові акти не вичерпують юридичних підстав щодо організації душпастирства в Збройних силах Польщі. Існує ще чотирнадцять індивідуальних законів¹, які містять відповідні правові гарантії, котрі передбачають організацію душпастирської опіки для представників певних церков і релігійних об'єднань у відповідних структурах польського війська. Безпосередньо норми цих нормативно-правових актів розповсюджуються на представників таких церков і релігійних організацій: Польсько-католицької церкви в Республіці Польща; Католицької церкви маріатів в Республіці Польща; Старокатолицької церкви маріатів в Республіці Польща; Польської автокефальної православної церкви; Старообрядницької східної церкви, яка не має ієрархії, Євангельсько-аугсбургської церкви в Республіці Польща; Євангельсько-методистської церкви в Республіці Польща; Церкви християн-баптистів у Республіці Польща; Церкви адвентистів сьомого дня в Республіці Польща; П'ятидесятницької церкви в Республіці Польща; Союзу іудейських релігійних об'єднань у Республіці Польща; Мусульманського релігійного об'єднання в Республіці Польща; Караїмського релігійного об'єднання в Республіці Польща.

Зазначимо, що не всі перераховані вище церкви й релігійні об'єднання мають відповідні інституційні душпастирські структури в складі Збройних сил Польщі, які складаються з професійних військовослужбовців. Безпосередньо в структурі Війська Польського функціонують Польовий ординаріат Війська Польського, утворений римо-католицькою церквою в РП; Православний ординаріат Війська Польського, який заснувала Польська православна автокефальна церква в РП, та Євангельське військово-душпастирство, започатковане Євангельсько-аугсбургською церквою в РП. Вищезазначені ординаріати функціонують на правах окремих церковних адміністративно-територіальних одиниць указаних церков.

Інститут військового капеланства в Польщі фінансується з державного бюджету. Відповідні видатки передбачені в 29 частині "Національна оборона" Закону "Про державний бюджет". Зокрема, у річному бюджеті на 2013 р. на фінансування інституцій військового капеланства в Польщі виділено 0,08 % від загальних видатків країни [див.: 9, с. 44]. Зазначимо, що за даними Стокгольмського інституту дослідження проблем миру, з 2007 р. до 2011 р. Польща посідала двадцять перше місце серед країн світу за рівнем військових витрат та озброєння; а в рейтингу глобального індексу миролюбності за 2012 р. Польща посідає двадцять четверте місце серед країн світу [див.: 1, с. 248; с. 79].

Надамо більш детальну характеристику вищезазначених ординаріатів, які функціонують у Збройних силах Польщі.

Нормативно-правові акти, що регулюють існуван-

¹ Нормативно-правові акти Польщі, які регулюють відносини між державою й релігійними організаціями, розподіляються на декілька груп. Серед цих груп можна виділити: закони, які поширюються на всі релігійні організації; закони (індивідуальні/партикулярні), які поширюються винятково на конкретні релігійні організації.

ня Польового ординаріату Війська Польського: Закон "Про відносини держави і католицької церкви в Республіці Польща" від 17 травня 1989 р. (ст. 27), Конкордат між Святим Престолом та Республікою Польща від 28 липня 1993 р. (ст. 16), Статут Військового (польового) ординаріату в Польщі від 21 січня 1991 р., Інструкція польового єпископа про душпастирську структуру Польового ординаріату Війська Польського від 7 грудня 1992 р. та інші.

Після відповідних погоджувальних процедур із компетентними органами державної влади існування "Польового ординаріату в Польщі було схвалено декретом Конгрегації у справах єпископів Святого Престолу від 21 січня 1991 р., який набрав чинності 28 лютого 1991 р." [7].

Польовий ординаріат Війська Польського опікується військовослужбовцями, які сповідують римо-католицьке та греко-католицьке віросповідання. Згідно з пунктом 3 розділу I прихожанами Ординаріату є: "а) професійні військові, їх подружжя, діти, також повнолітні, якщо вони живуть з батьками, батьки і кровні родичі, які проживають разом із ними; б) солдати, які проходять строкову службу (непрофесійні військові), під час проходження служби; в) цивільні працівники, які працюють на постійній основі у військових частинах (інституціях) і в приватних будинках осіб, які виконують професійну військову службу; г) учні військових шкіл; г) працівники або пацієнти військових госпіталів, будинків престарілих й інших подібних військових інституцій; д) члени монастирських інституцій та миряни, які працюють на постійній основі через Ординарія Польового або за його згодою" [8].

Польовий ординаріат Війська Польського входить до структури римо-католицької церкви й прирівняний у правах із єпархією. Очолює ординаріат польовий єпископ. З грудня 2010 р. до сьогодні Польовим єпископом Війська Польського є доктор теології Юзеф Гуздек. Організацією адміністративної роботи Польового ординаріату Війська Польського займається єпископська курія, яка складається з головного вікарія та канцлера, а також з капеланської, душпастирської та економічної рад.

Штат Польового ординаріату Війська Польського складається з військових капеланів (призначаються польовим єпископом), які задіяні на служінні у відповідних парафіях. Інструкцією польового єпископа про душпастирську структуру Польового ординаріату Війська Польського від 7 грудня 1992 р. передбачено існування трьох груп військових капеланів: старші капелани, капелани, капелани-помічники. Перші дві групи капеланів працюють в ординаріаті на посадах військовослужбовців, відповідно, помічники капеланів працюють на цивільних посадах у Війську Польському на S та J ставки впродовж одного року з подальшою можливістю продовження трудового договору [див.: 5].

У свою чергу, парафії ординаріату закріплені за вісьмома деканатами відповідних округів і видів Збройних сил Польщі. Декретом єпископа Юзефа Гуздека від 16 лютого 2012 р. визначено приналежність військових парафій до деканатів. Так, за деканатом Сухопутних військ закріплено 36 парафій; за деканатом Інспекції співробітництва Збройних сил - 14 парафій; за деканатом Військово-Повітряних сил - 12 парафій; Військово-Морських сил - 10 парафій; деканатом Спеціальних військ - 5 парафій; деканатом Інспекції військової медичної служби - 1 парафія; деканатом Військової жандармерії - 1 парафія;

деканатом Військового душпастирства греко-католицької церкви - греко-католицької парафії (у вищезазначеному документі інформація не деталізована) [див.: 3, с. 1-2].

Іншим інституційним душпастирським об'єднанням у структурі Збройних сил Польщі, як уже було зазначено вище, є Православний ординаріат Війська Польського. Він заснований у 1993 р. згідно з відповідним наказом Міністерства національної оборони. Юридична підстава існування інституту православних капеланів регулюється Законом від 4 липня 1991 р. "Про відносини держави і Польської автокефальної православної церкви" (ст. 21-25), Статутом Православного ординаріату Війська Польського від 28 грудня 1992 р. та іншими внутрішньоцерковними документами.

Безпосередньо в ст. 21 Закону "Про відносини держави і Польської автокефальної православної церкви" [див.: 11] визначено, що всім особам, які перебувають на військовій службі, а також їхнім сім'ям, залежно від їхньої волі, забезпечується свобода виконання релігійних практик. Також військовослужбовці забезпечуються можливістю участі - поза територією військових одиниць - у святій літургії в неділю та православні свята, якщо в місцевості, де розташована військова частина, або поблизу неї знаходиться православний храм і якщо це не заважає виконанню важливих службових обов'язків. Безпосередньо забезпечувати виконання релігійних практик для військовослужбовців покладено в обов'язок капеланів.

На початок 2013 р. у штаті Православного військового ординаріату працює двадцять шість капеланів [див.: 6]. У ст. 22 Закону "Про відносини держави і Польської автокефальної православної церкви" [11] зазначено, що до військових капеланів застосовуються положення про службу в армії професійних військовослужбовців. Окрім того, капелани утворюють окремий особовий корпус професійних військовослужбовців.

У свою чергу, Православний ординаріат Війська Польського є складовою частиною церковної структури, його статус прирівнюється до статусу єпархії Польської автокефальної православної церкви. Указаний ординаріат очолює православний військовий ординаріат, якого призначає Міністр національної оборони за поданням відповідної кандидатури Святим собором єпископів Польської автокефальної православної церкви. Із червня 2010 р. до сьогодні вказану посаду обіймає єпископ, професор, доктор Єжи Паньковський.

Організаційна структура Православного ординаріату Війська Польського складається із семи деканатів, які класифікуються згідно з військовими округами та видами Збройних сил Польщі, зокрема це: деканат Сухопутних військ, деканат Повітряних сил, деканат Морських сил, деканат Інспекційної підтримки Збройних сил, деканат Сил спеціальних операцій, деканат Прикордонної служби, деканат Вроцлавського гарнізону.

На 01.01.2013 р. Православний військовий ординаріат нараховував сім парафій: св. Марка Євангеліста в Білому Подляску; св. Ахангела Михаїла в Цехоцінеку, Успіння Пресвятої Богородиці в Пшемишлі; Святих апостолів Петра і Павла в Бялостоку; св. Єжи в Гданську; св. Миколая у Варшаві, Воздвиження Хреста Господнього у Вроцлаві. Перші три мають власні культові споруди, решта використовують місцеві храми.

Наступна інституційна структура Збройних сил Польщі - Євангельське військово-душпастирство, яке провадить душпастирську опіку над протестантськими віруючими в Збройних силах Польщі. Юридична підстава діяльності Євангельського військового душпастирства визначена ст. 29-32 Закону від 13.05.1994 р. "Про відносини держави і Євангельсько-аугсбургської церкви в Республіці Польща", Розпорядженням Міністра національної оборони № 36 від 9 червня 1995 р. "Про утворення Євангельського військового душпастирства", Статутом Євангельського військового душпастирства від 13 листопада 2002 р. та іншими внутрішньо церковними документами.

Зокрема, у п. 1 ст. 29 вищезазначеного закону визначено, що "Військовослужбовцям євангельсько-аугсбургського напрямку, які проходять військово-службу, забезпечується можливість брати участь (за межами військових частин) у богослужіннях та релігійних заходах у недільні та євангельські святкові дні, якщо в дислокації військової частини або поблизу неї знаходиться церква або каплиця і якщо це не заважає важливим службовим обов'язкам" [див.: 10].

Зазначимо, що на підставі укладання відповідних угод між Євангельсько-аугсбургською церквою в РП із Євангельсько-реформованою церквою в РП, Євангельсько-методистською церквою в РП, Церквою християн-баптистів в РП та Церквою адвентистів сьомого дня в РП діяльність Євангельського військового душпастирства поширюється на віруючих вищезазначених протестантських церков, які перебувають у Збройних силах Польщі.

Безпосередньо душпастирську опіку над військовослужбовцями, які є прихожанами вищезазначених церков, забезпечують військові капелани під керівництвом Головного військового капелана, якого призначає і звільняє з посади Міністр національної оборони за погодженням з Церковною консисторією. Із червня 2010 р. посаду євангельського військового єпископа - головного капелана Євангельського військового душпастирства займає єпископ, полковник Мирослав Воля.

Статтею 30 Закону "Про відносини держави і Євангельсько-аугсбургської церкви в Республіці Польща" передбачено, що "військові капелани складають окремий особовий корпус професійних військових у рамках Євангельського військового душпастирства" [див.: 10]. Також військові капелани мають подвійне підпорядкування: у сфері військової служби вони підпорядковуються відповідному військовому органу, у сфері душпастирства - відповідним церковним структурам.

Організаційна структура Євангельського військового душпастирства складається із центральної частини (місце розташування - Варшава) та чотирьох деканатів, а саме: деканат Сухопутних військ РП, деканат Військово-Повітряних сил РП, деканат Військово-Морських сил РП, деканат Прикордонної служби. Центри деканатів корелюють із розташуванням військових та церковних структур Польщі.

Основними формами діяльності Євангельського військового душпастирства є "індивідуальне душпастирство та просвітницька діяльність серед військовослужбовців; партнерські відносини з військовослужбовцями та їхніми родинами; організація богослужінь для військових; організація семінарів, конференцій, зустрічей для військовослужбовців з питань військової християнської етики; участь у вій-

ськових і державних святах; екуменічне партнерство з іншими ординаріатами Війська Польського; співпраця з євангельськими душпастирствами країн Європи та НАТО; співпраця з християнськими військовими об'єднаннями в Польщі та світі; пропаганда християнських та ідеологічних ідей своєї діяльності в Інтернеті та в церковних медіа" [4].

Релігійні організації, для яких на законодавчому рівні не передбачено існування окремих інституційних душпастирських структур в організаційній структурі Збройних сил Польщі, можуть зорганізувати душпастирську опіку поза військовими частинами, якщо в місцевості дислокації військової частини знаходиться культова споруда відповідної релігійної організації і така діяльність не перешкоджає виконанню службових обов'язків.

Висновки дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямі

1. Інститут військового капеланства в Польщі починає відроджуватися на початку 90-х років ХХ ст. з прийняттям нового законодавства. Правове забезпечення існування інституту військового капеланства в Польщі передбачене відповідними державними нормативно-правовими актами та внутрішньо-церковними документами. Безпосередньо державне законодавство, нормами якого передбачена організація душпастирської опіки для представників певних церков і релігійних об'єднань у відповідних структурах польського війська, розподіляється на загальнообов'язкове та партикулярне, норми останнього розповсюджуються тільки на п'ятнадцять релігійних організацій, які проводять свою діяльність у Польщі.

2. У структурі Збройних сил сучасної Польщі існують три інституційні душпастирські структури, які складаються з професійних військовослужбовців. Зокрема, капелани Польового ординаріату Війська Польського опікуються військовослужбовцями римота греко-католицького віросповідання. Відповідно, Православний ординаріат Війська Польського опікується православними військовослужбовцями, а Євангельське військово-душпастирство - військовослужбовцями, що представляють протестантську спільноту. Найбільшою інституційною душпастирською одиницею у Війську Польському є Польовий ординаріат Війська Польського, який існує від 1991 р. і включає в свою організаційну структуру вісім деканатів, у які входять вісімдесят парафій. Православний ординаріат нараховує сім деканатів з такою ж кількістю парафій, а Євангельське військово-душпастирство працює в складі чотирьох деканатів.

3. Позитивними моментами організаційного дос-

віду діяльності військового капеланства щодо можливого їх запозичення для подальшого впровадження в Україні можна виділити, зокрема, законодавче передбачення існування окремих інституційних душпастирських об'єднань у структурі Збройних сил Польщі, діяльність яких розповсюджується на військовослужбовців-представників конкретних релігійних організацій; фінансування таких інституційних структур із державного бюджету; задіяння в інституційних душпастирських структурах у Польському Війську, окрім військовослужбовців, і цивільних осіб.

Перспективою подальших розвідок із тематики військового душпастирства можуть слугувати дослідження досвіду запровадження інституту військового капеланства в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. СІПІ 2012: Щорічник : озброєння, роззброєння та міжнародна безпека / [пер. з англ. ; Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру ; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова ; ред. укр. вид. : Л. Шангіна (головний редактор) та ін.]. - К. : Заповіт, 2013. - 464 с.
2. Требін М. Збройні сили та релігія: світовий досвід взаємодії / М. Требін // Людина і політика. - 2000. - № 1. - С. 42-49.
3. Dekret biskupa Józefa Guzda ustalający przynależność parafii wojskowych do dekanatów. - Warszawa, 2012. - 2 s.
4. Formy działalności EDW [Електронний ресурс]. Oficjalna strona internetowa Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego. - Режим доступу : <http://www.edw.wp.mil.pl/pl/11.html>.
5. Instrukcja Biskupa Polowego o strukturze duszpasterskiej Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego [Електронний ресурс] / Ordynariat Polowy w Polsce. Oficjalna strona internetowa. - Режим доступу : http://www.ordynariat.wp.mil.pl/pl/138_596.html.
6. Prawosławny Ordynariat Wojska Polskiego [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://pl.wikipedia.org/wiki/Prawoslawny_Ordynariat_Wojska_Polskiego.
7. Rejko Z. Statut prawny Ordynariatu Polowego [Електронний ресурс] / Z. Rejko. - Режим доступу : http://www.katedrapolowa.pl/status_prawny_ordynariatu_polowego.php.
8. Statut Ordynariatu Wojskowego czyli Polowego w Polsce // Dokumenty kościelne [Електронний ресурс] / Ordynariat Polowy w Polsce. Oficjalna strona internetowa. - Режим доступу : http://www.ordynariat.wp.mil.pl/pl/138_595.html.
9. Ustawa Budżetowa na rok 2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. // Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, dnia 5 lutego 2013. Poz. 169. - Warszawa, 2013. - 503 s.
10. Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1994 nr 73 poz. 323) // Internetowy System Aktów Prawnych [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19940730323>.
11. Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz.U. 1991 nr 66 poz. 287) // Internetowy System Aktów Prawnych [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910660287>.

Владыченко Лариса,

кандидат философских наук, докторант философского факультета Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

ИНСТИТУТ ВОЕННОГО КАПЕЛАНСТВА В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ ПОЛЬШИ

Проанализировано современное состояние института военного капелланства в Войске Польском. Рассмотрено нормативно-правовое обеспечение душпастирской работы в Вооруженных силах Польши. Выявлено, что в структуре Вооруженных сил Польши только три религиозные организации имеют соответствующие душпастирские структуры, состоящие из профессиональных военнослужащих. Указанными структурами являются: Полевой ординариат Войска Польского, образованный Римско-католической церковью в Республике Польша; Православный ординариат Войска Польского - Польской православной автокефальной церковью в Республике Польша и Евангельское военное душпастирство - основатель которого Евангелическо-Аугсбургская церковь в Республике Польша.

Проанализированы условия обеспечения права на удовлетворение религиозных потребностей в армии для представителей христианского и других вероисповеданий.

Определены положительные моменты организационного опыта деятельности военного капелланства относительно возможного заимствования их для Украины.

Ключевые слова: военное капелланство; пастырство; военный ординариат; вооруженные силы; церкви; религиозные организации.

Vladychenko Larysa

Ph.D, Taras Shevchenko Kyiv National University

Doctoral student, Philosophy Department

THE INSTITUTION OF THE MILITARY CHAPLAINS IN THE ARMED FORCES OF POLAND

There have been analyzed the current state of the institute of the military chaplains in the Polish Army. The author reviewed the circumstances of the return of the military chaplains in the military structures of the Polish Republic. In the article there has been researched the legal framework for pastoral work in the Armed Forces of Poland, including analysis of the relevant provisions of the laws of the Republic of Poland and the directives of the Ministry of the Armed Forces of the Republic of Poland. There was determined that the issues of the military chaplaincy are regulated by the block regulations that apply only to fifteen representatives of churches and religious organizations and the Law of the Republic of Poland "On Guarantees of Freedom of Conscience and Religion" that covers all religious organizations in Poland.

There are only three religious organizations in the structure of the Armed Forces of Poland which have appropriate pastoral institutions consisting of professional soldiers. These institutions include the Field Ordinariate of the Polish Army formed by the Roman Catholic Church in Republic of Poland; Orthodox Ordinariate of the Polish Army by the Polish Autocephalous Orthodox Church in Republic of Poland and the Evangelical Military Pastoral Institution by the Evangelical Augsburg Church in Republic of Poland.

Activities of above mentioned Military Ordinariates acting within the Armed Forces of Poland are financed from the state budget which is approximately 0.08 percent of annual expenditures allocated for national defense in Poland.

In the consequence of the description of the organizational structure and activities of spiritual Ordinariate of the Polish Army there have been found that the largest of the three above mentioned Ordinariate is Field Ordinariate of the Polish Army formed by the Roman Catholic Church in Poland, as the dominate one among religious network Poland.

In particularly the chaplains of the Field Ordinariate of the Polish Army take care of soldiers of the Roman and Greek Catholic faith. Accordingly Orthodox Ordinariate of the Polish Army cares Orthodox soldiers and Evangelical Military Pastoral Institution - soldiers representing the Protestant community. Therefore there have been analyzed the conditions for having the right to meet the religious needs in the army for members of other faiths.

In the article the author highlighted the positive aspects of organizational experience of military chaplains activities for further introduction it in Ukraine.

Keywords: military chaplaincy; pastoral care; Military Ordinariate; Armed Forces; churches; religious organizations.

REFERENCES

1. Shanhina L. (ed.) (2013), SIPRI 2012: Yearbook: Armaments, Disarmament and International Security, Zapovit, Kyiv, 464 p. (ukr).
2. Trebin M. (2000), *Liudyna i polityka*, 1, pp. 42-49 (ukr).
3. Dekret biskupa Juzefa Guzodka ustalajancy przynalezhnoshch parafii wojskowych do dekanatow (2012), Warszawa, 2 p. (pol.).
4. Formy dzialalnosci EDW (2013), *Oficjalna strona internetowa Ewangelickiego Duszpasterstwa Wojskowego*, available at: <http://www.edw.wp.mil.pl/pl/11.html> (pol.).
5. Instrukcja Biskupa Polowego o strukturze duszpasterskiej Ordynariatu Polowego Wojska Polskiego, *Ordynariat Polowy w Polsce. Oficjalna strona internetowa*, available at: http://www.ordynariat.wp.mil.pl/pl/138_596.html (pol.).
6. Prawosiawny Ordynariat Wojska Polskiego, available at: http://pl.wikipedia.org/wiki/Prawos%C5%82awny_Ordynariat_Wojska_Polskiego (pol.).
7. Reko Z. Statut prawny Ordynariatu Polowego, available at: http://www.katedrapolowa.pl/status_prawny_ordynariatu_polowego.php (pol.).
8. Statut Ordynariatu Wojskowego czyli Polowego w Polsce, Dokumenty koshcielne, *Ordynariat Polowy w Polsce. Oficjalna strona internetowa*, available at: http://www.ordynariat.wp.mil.pl/pl/138_595.html (pol.).
9. Ustawa Budzhetowa na rok 2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. (2013), *Dziennik ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, dnia 5 lutego 2013*, 169, Warszawa, 503 p. (pol.).
10. Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Panstwa do Koshciola Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (1994), *Internetowy System Aktuw Prawnych*, available at: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19940730323> (pol.).
11. Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Panstwa do Polskiego Autokefalicznego Koshciola Prawosiawnego (1991), *Internetowy System Aktuw Prawnych*, available at: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910660287> (pol.).

© Владиченко Лариса

Надійшла до редакції 11.09.2013